

**MINISTERUL SĂNĂTĂȚII
INSTITUTUL NAȚIONAL
DE SĂNĂTATE PUBLICĂ
NATIONAL INSTITUTE
OF PUBLIC HEALTH**

Str. Dr.A. Leonte, Nr. 1 - 3,
050463 Bucuresti, ROMANIA
Tel: *(+40 21) 318 36 20, Director:
(+40 21) 318 36 00, (+40 21) 318 36 02,
Fax: (+40 21) 312 3426

CENTRUL REGIONAL DE SĂNĂTATE PUBLICĂ IAȘI

Str. Victor Babeș nr. 14, 700465, Iași, ROMANIA
Tel : 0232 410399, 0232 410512; Fax : 0232 210399 Medic sef: 0232 261840

Secția Evaluarea și Promovarea Sănătății

**ANALIZA DE SITUAȚIE
ÎN CADRUL CAMPANIEI PRILEJUITE DE
ZIUA NAȚIONALĂ FĂRĂ TUTUN
21 NOIEMBRIE 2013**

Conform Organizației Mondiale a Sănătății, fumatul produce în prezent circa 6 milioane de victime anual, dintre care peste 5 milioane sunt utilizatori și ex-utilizatori iar mai mult de 600 000 sunt nefumători expuși fumatului pasiv . Se estimează că până în 2020 numărul deceselor ar putea crește la 7,5 milioane pe an, fumatul determinând 10% din totalul deceselor .¹

Efectele negative ale fumatului nu se limitează la fumător, ele răsfrângându-se dramatic și asupra celor aflați în proximitatea sa. Fumatul pasiv este tot mai frecvent recunoscut ca factor de risc la locul de muncă și ca o amenințare la adresa sănătății publice. Numeroase studii arată că fumatul pasiv este o cauză a bolilor cardiace și a cancerului pulmonar la adulții expuși. În Europa, bolile legate de fumat fac anual 650 000 victime; dintre acestea, 80 000 de decese sunt urmare a fumatului pasiv.

Date epidemiologice în România

În Raportul Național privind situația drogurilor publicat în 2011 de către Agenția Națională Antidrog, se observă că, în scădere față de anul 2004 și în creștere față de 2007, fumatul produselor din tutun înregistrează cel de-al doilea nivel al prevalenței consumului de droguri în populația României: mai mult de jumătate dintre cei intervievați (56,9%) au fumat cel puțin o dată de-a lungul vieții. În ultimele

1

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs339/en/index.html>

30 de zile, au declarat că fumează o treime dintre subiecți (30,3% - în scădere față de studiile anterioare: 36,5%, respectiv 33,7%), iar unul din patru (24,7%) că au fumat zilnic .²

Pe grupe de vârstă se observă:

- *55-64 de ani* - creșteri ale celor trei indicatori de prevalență: de la 44,2% la 49,6% pentru consumul de-a lungul vieții, de la 20,3% la 20,8% pentru consumul recent, și de la 19,7% la 20,8% pentru consumul actual;
- *35-54 de ani* - creșteri ale prevalenței pentru consumul de-a lungul vieții față de studiul anterior (de la 60,7% la 63,4%, respectiv de la 56,6% la 59,6%);
- *35-44 de ani* - cea mai mare valoare pentru consumul de-a lungul vieții (63,4%);
- *15-24 de ani* - ca și în studiul anterior, continuă scăderea prevalenței proporției celor care au fumat cel puțin o dată de-a lungul vieții;
- *25-34 de ani* - cele mai mari valori pentru consumul recent (35,8%) și consumul actual (35,5%).

Ca și în studiile anterioare, raportul între populația fumătoare de sex masculin și cea de sex feminin este de aproximativ 2 la 1.

În ceea ce privește prevalența consumului de tutun în funcție de mediul de rezidență se observă menținerea tendinței înregistrate în studiile anterioare: cele 3 prevalențe au cea mai mare valoare în zonele urbane mari și cea mai mică în cele rurale.

În funcție de regiune:

- în 2004 cele mai multe persoane care au fumat în ultimul an sunt din București (44%), urmate de respondenții care locuiesc în zona Moldovei (38,7%) și de cei din Oltenia (38,4%), iar cele mai puține în Banat - Crișana - Maramureș (25,1%);
- în 2007 cele mai multe persoane care au fumat în ultimul an sunt tot din București (44,2%), urmate de subiecții care locuiesc în zona Banat - Crișana - Maramureș (42,9%) și de cei din Transilvania (39,8%), iar cele mai puține în Oltenia (30,3%);
- în 2010 cele mai mari prevalențe pentru ultimul an se înregistrează în București-Ilfov (33,6%), S-E (32,8%) și V (32,7%), iar cel mai mic în N-E (25,9%).

Din analiza mediei vârstei de debut pentru consumul de tutun, pe intervalele de vârstă (15-34 ani, respectiv 35-64 ani), se evidențiază în ambele studii o scădere a pragului mediu de debut pentru generația tânără, în raport cu generația adultă (35-64 ani). Conform ultimului studiu, media vârstei de debut pentru consumul de tutun este:

- pentru persoanele de sex masculin - 17,57 ani (minim 7 ani, maxim 52 ani);
- pentru persoanele de sex feminin - 19,46 ani (minim 7 ani, maxim 61 ani).

2

http://www.ana.gov.ro/rapoarte%20nationale/raport_ro_2011pdf

În privința atitudinii față de fumat și percepției asupra consecințelor acestuia, datele ultimului studiu indică, comparativ cu rezultatele primului studiu (2004) o creștere a toleranței sociale cu privire la consumul de tutun:

- procentul celor care consideră că fumatul a mai puțin de 10 țigări pe zi nu reprezintă un risc pentru sănătate este de peste 20% (se observă diferențe mari mai ales în cazul persoanelor tinere: 15-24 ani - de la 38,3% la 23,7% și 25-34 ani - de la 30,7% la 22,9%);
- cel puțin unul din trei respondenți consideră că “Ar trebui să li se interzică oamenilor să fumeze”; se observă diferențe de 5 puncte procentuale pentru grupa de vârstă 35-44 de ani (se înregistrează cea mai mare prevalență de-a lungul vieții - 63,4%) și cea de 55-64 ani (se înregistrează o creștere a prevalenței de-a lungul vieții: de la 44,2% în 2004 la 49,6% în 2010);
- impactul fumatului asupra sănătății celor din jur - respondenții au fost în mare măsură de acord că fumatul pasiv dăunează sănătății (peste 80%); față de studiul anterior, se observă însă, pentru toate grupele de vârstă, o scădere a proporției celor care consideră că proximitatea față de o persoană care fumează prezintă vreun risc pentru sănătate: între 3,6% (pentru grupa de vârstă 15- 24 de ani) și aproximativ 10% pentru celelalte grupe de vârstă (25-34 ani - 9,1%; 35-44 ani și 45-54 ani - fiecare cu 9,9%; 55- 64 de ani - 11,6%);
- și ultima afirmație „Dacă are voință, orice persoană se poate lăsa de fumat”, a înregistrat un acord puternic al participanților la studiu, peste 85% dintre aceștia fiind de acord (față de studiul din 2004 se observă însă scăderi între 3,2% și 11,2%)².

Conform studiului Global Adult Tobacco Survey - **GATS 2011**- realizat de Ministerul Sănătății, în România fumatul ucide peste 33.000 de persoane anual, 70% dintre acestea având vârste cuprinse între 35 și 69 de ani. Unul din patru decese are loc înaintea vârstei de 35 ani și este cauzat de boli în legătură cu fumatul. În medie, fumătorii decedați prematur ar fi trăit cu 21 de ani mai mult în absența acestui viciu¹.

Prevalența curentă a fumatului în România este 26,7% (4.85 milioane locuitori). Prevalența este mai mare în rândul bărbaților decât în rândul femeilor: 37,4% față de 16,7%. 24,3% fumează zilnic (34,9% din bărbați și 14,5% din femei), iar 2,4% sunt fumători ocazionali (2,5% din bărbați și 2,2% dintre femei).

Prevalența maximă pe vârste se înregistrează în rândul persoanelor de 25-44 ani (36,3%), iar cea minimă la cei cu vârsta ≥ 65 de ani (7,6%).

În rândul bărbaților, cea mai scăzută prevalență este declarată de cei cu studii superioare (36,4%), în timp ce în rândul femeilor prevalența a fost mai mare în rândul celor cu studii medii sau superioare (19,6%, respectiv 20,0%) și minimă în rândul femeilor cu studii elementare (14,7%).

Principalul tip de produs din tutun utilizat este reprezentat de țigarete, consumate de 26,5% din populație (bărbați: 37,1%, femei: 16,7%), iar numărul mediu de țigări fumate pe zi este de 16,6: 17,7 pentru bărbați și 14,1 pentru femei.

Cele mai frecvent achiziționate mărci de țigarete sunt Kent (33,8%), Marlboro (9,7%), Winchester (8,2%), Viceroy (7,6%), și Winston (7,0%). În medie, un fumător cheltuie lunar pe țigarete 273 lei.

Majoritatea celor chestionați (83,6%) au primit informații împotriva fumatului prin intermediul mass-media sau afișaje în locuri publice: la televizor de către 76,7%, pe panourile publicitare - 25,8% și, mai puțin frecvent, la radio - 25,3%.

În privința renunțării la fumat, dintre fumătorii actuali și ex-fumători 35,5% au făcut o încercare de a renunța în ultimele 12 luni. Printre fumătorii care au vizitat un medic în cursul ultimelor 12 luni, 82,1% au fost întrebați de acesta despre istoria lor privind fumatul iar 81,9% au primit sfaturi să renunțe la fumat. Cei mai mulți dintre cei care au încercat să renunțe (80,8%) au dorit să facă acest lucru fără ajutor. Doar 8,2% au utilizat terapia de substituție, 1,4% folosind un alt medicament prescris; 1,7% prin consiliere și consultanță; 6,8% au folosit pentru renunțare produse naturale din plante, acupunctură, sau alte metode.

Printre nefumători, prevalența expunerii la fumatul pasiv la domiciliu a fost de 24,4% (aproximativ 3.2 milioane nefumători).

GATS România 2011 a cuprins un eșantion reprezentativ de 4517 indivizi cu vârsta ≥ 15 ani.

Studiul publicat de Comisia Europeană în mai 2012 - *Special Eurobarometer 385* - indică o prevalență a fumatului în populația generală peste 15 ani din România de 30%, în scădere față de 31% în 2006. Un român fumează în medie 14,4 țigări pe zi, foarte aproape de media din UE (14,2%). România ocupă prima poziție în Uniunea Europeană în funcție de procentul persoanelor expuse la fumul de țigară în spații închise la locul de muncă. Astfel, conform datelor prezentate de Eurobarometer, numai 38% dintre români nu au fost expuși deloc sau aproape deloc la fumul de țigară în spații închise la serviciu. Alți 40% au fost expuși ocazional, 8% - mai puțin de o oră pe zi, 6% - între o oră și cinci ore pe zi, iar 8% - peste cinci ore pe zi ⁴.

Conform Studiului național în școli privind consumul de tutun, alcool și droguri - *ESPAD 2011*-, prevalența consumului de tutun până la vârsta de 16 ani a fost de 52% înregistrându-se o scădere față de anii anteriori, după cum urmează: anul 2007 (54%), anul 2003 (64%) și anul 1999 (57%). Media înregistrată pentru toate țările participante în studiul ESPAD 2011 a fost de 54%. ⁵.

3

Adult Tobacco Survey, Publisher: Ministry of Health Romania, 2011: http://www.ms.gov.ro/documente/Global%20Adult%20Tobacco%20Survey%20Romania%202011_9425_7779.pdf

Consumul de țigări în ultimele 30 de zile a înregistrat o fluctuație ascendentă în 2011, față de 2007 (29% versus 25%), oarecum similară cu fluctuația înregistrată în 2003 față de 1999 (28% versus 24%), media țărilor ESPAD fiind de 28%

Pentru acest studiu s-au luat în considerare adolescenții născuți în anul 1995, eșantionul fiind de 2770 de elevi (din care 1279 băieți și 1491 fete), selectați dintr-un eșantion de 149 școli (268 clase a IX - a și a X - a).

Studiul Health Behaviour in School-Aged Children - *HBSC* - , coordonat de OMS în perioada 2009 - 2010 în 43 de state și regiuni din Europa și America de Nord, a evidențiat următoarele aspecte privind fumatul la adolescenții cu vârsta cuprinsă între 11 și 15 ani:

În România, debutul precoce al fumatului (≤ 13 ani) a fost semnificativ mai răspândit în rândul băieților (26%) față de fete (11%), media țărilor incluse în studiu fiind de 26% (băieți) și 22% (fete).⁷

Prevalența fumatului în ultima săptămână a crescut în mod semnificativ cu vârsta atât pentru băieți cat și pentru fete, în cele mai multe țări și regiuni, în România înregistrându-se aceeași tendință. Astfel, băieții și fetele de 11 ani care au declarat că au fumat în ultima săptămână au fost în proporție de 6%, respectiv 2%; adolescenții cu vârsta de 13 ani: 9% (băieți) și 7% (fete), iar adolescenții cu vârsta de 15 ani care au fumat în ultima săptămână au fost: 25% dintre băieți și 15% dintre fete, depășindu-se media țărilor participante pentru fiecare vârstă.

Realizat de Oana Barna - asist.social, CS
Coordonator, dr. Elena Lungu